
РОЗДІЛ I. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ

УДК 340.12

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.1>

ЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Бондаренко В.А.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов та культури
фахового мовлення факультету № 2 ІПФПНП
Львівського державного університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0003-2326-4394*

Федишин О.М.,

*старший викладач кафедри іноземних мов та культури
фахового мовлення факультету № 2 ІПФПНП
Львівського державного університету внутрішніх справ
ORCID ID: 0000-0002-1685-3003*

Бондаренко В.А., Федишин О.М. Значення та особливості правової комунікації: зарубіжний досвід.

Правова комунікація відіграє дуже важливу роль у розумінні права та правового дискурсу, сприянні людській взаємодії. Визначено правову комунікацію як процес обміну або поширення ідей, інформації, поглядів чи думок, що передаються в електронному вигляді або за допомогою жестів, усного чи писемного мовлення, та стосується правових аспектів і має обов'язковий характер. Зазначено, що необхідно розуміти основні особливості правової комунікації, щоб мати змогу ефективно брати участь у ній. Метою статті є розкрити значення правової комунікації та її особливості у правовій сфері міжлюдської взаємодії, використовуючи зарубіжний досвід. Доведено, що правова комунікація є ключовим аспектом юридичної професії, оскільки охоплює широкий спектр способів комунікації, що використовуються в різних правових контекстах. Це вимагає високого професіоналізму, уваги до деталей, об'єктивності, ясності та точності, своєчасності, конфіденційності, послідовності тощо. Професіонали в галузі права повинні знати особливості правової комунікації, щоб бути ефективними у своїй роботі, від складання юридичних документів до представлення аргументів у суді. Дотримуючись цих особливостей, професіонали в галузі права можуть переконатися, що їхня комунікація є дійсно ефективною, доцільною та відповідає інтересам

їхніх клієнтів. Правова комунікація є важливим інструментом для досягнення бажаних результатів у судовому розгляді, забезпечення дотримання вимог законодавства, збереження довіри та поваги всіх залучених сторін. Загалом чітка та лаконічна правова комунікація є важливою для належного функціонування правової системи, захисту прав та інтересів клієнтів. Правова комунікація допомагає встановити та підтримувати узгодженість правової системи, оптимізувати юридичні процеси та процедури, забезпечити дотримання юридичних вимог, сприяти чесності та справедливості в правовій системі. Правова комунікація також відіграє вирішальну роль у забезпеченні доступності правосуддя для кожного. Ефективне повідомлення правових концепцій і процедур може допомогти особам зрозуміти свої права та обов'язки, впевнено орієнтуватися в правовій системі. Коли правові концепції та вимоги передаються чітко та послідовно, усі дотримуються однакових стандартів, незалежно від їхнього походження чи статусу.

Ключові слова: комунікація, людська взаємодія, правове значення, правове регулювання, ефективність правової комунікації.

Bondarenko V.A., Fedyshyn O.M. Significance and special features of legal communication: foreign experience.

Legal communication plays a very important role in understanding law and legal discourse, promoting human interaction. Legal communication is defined as the process of exchanging or disseminating

ideas, information, views or opinions, transmitted electronically or by means of gestures, speech or written speech, and it relates to legal aspects and is binding in nature. It is noted that it is necessary to understand the main features of legal communication in order to be able to participate effectively in it. The purpose of the article is to reveal the significance of legal communication and its special features in the legal sphere of interpersonal interaction, using foreign experience. Legal communication has proven to be a key aspect of the legal profession, as it covers a wide range of communication methods used in different legal contexts. It requires a high level of professionalism, attention to detail, objectivity, clarity and accuracy, timeliness, confidentiality, consistency, etc. Legal professionals need to know the ins and outs of legal communication to be effective in their work, from drafting legal documents to presenting arguments in court. By following these features, legal professionals can ensure that their communication is truly effective, appropriate and in the best interests of their clients. Legal communication is an important tool for achieving the desired results in court proceedings, ensuring compliance with the law, and maintaining the trust and respect of all parties involved. In general, clear and concise legal communication is essential for the proper functioning of the legal system, protection of the rights and interests of clients. Legal communication helps to establish and maintain the coherence of the legal system, optimize legal processes and procedures, ensure compliance with legal requirements, and promote honesty and fairness in the legal system. Legal communication also plays a crucial role in ensuring access to justice for everyone. Effective communication of legal concepts and procedures can help individuals to understand their rights and responsibilities, and to navigate the legal system with confidence. When legal concepts and requirements are communicated clearly and consistently, everyone is held to the same standards, regardless of their background or status.

Key words: communication, human interaction, legal meaning, legal regulation, effectiveness of legal communication.

Постановка проблеми. Зміст професії юриста становить складну, багатокomпонентну систему видів діяльності, серед яких невід'ємними складовими виступають взаємодія з учасниками правовідносин, безпосередня комунікація з людьми. Право – це в основному комунікація, яка виконує творчу роботу в загальній юриспруденції з очевидним фокусом на комунікативну природу права, і яка проливає нове світло на наше розуміння права та правового дискурсу. Цей процес базується на теоріях комунікативної дії, психології, лінгвістики та автопоетичних теоріях права

(Ladeur, 1999).

Оскільки людська діяльність передбачає міжособистісні стосунки, які вимагають комунікації, рамковий закон (рамкові закони – це закони, які є більш конкретними, ніж конституційні положення. Вони встановлюють загальні зобов'язання та принципи, але залишають за органами влади завдання прийняття подальшого законодавства та інших конкретних заходів, які можуть знадобитися – пояснення автора), який виражає людську діяльність, також створює основу для людського спілкування (Leonard, 2010). У цьому разі термін «спілкування» позначає форму комунікації у сфері міжлюдської взаємодії, саме тому поняття «комунікація» і «спілкування» вживаються як синоніми. Крім того, саме право також базується на спілкуванні між законодавцями та громадянами, між судами та сторонами захисту або обвинувачення, між договірними сторонами та між різними учасниками судового процесу.

Отже, у контексті комунікації право розглядається як засіб людської взаємодії, а не як якась відокремлена одиниця. Право не є закритою системою, воно залишається відкритим, що дозволяє проводити широкий і плюралістичний аналіз та обмінюватися різними точками зору. Таким чином, правова комунікація функціонує для упорядкування суспільства та взаємодії людей. Саме правова комунікація відіграє дуже важливу роль у сприянні людській взаємодії.

Стан дослідження. Зарубіжні дослідники приділяють належну увагу поняттям «комунікація», зокрема «правова комунікація». Вони вважають, з одного боку, що комунікація не є ані передачею повідомлення, ані самим повідомленням. Це взаємний обмін розумінням, яке спочатку формується одержувачем. З іншого боку, науковці визначають комунікацію як процес, за допомогою якого люди в інтерактивному режимі створюють, підтримують і керують значенням (Congrad & Poole, 1998).

Інші вчені, такі як Jain, Bhatia and Sheikh (2008), визначають комунікацію як процес, за допомогою якого ми обмінюємося значеннями, фактами, ідеями, думками чи емоціями з іншими людьми. Таким чином, комунікація відображає світ і водночас допомагає його творити. Комунікація – це не просто ще одна річ, яка відбувається в особистому і професійному житті; це той самий засіб, за допомогою якого ми будуємо наші особисті стосунки та здобуємо професійний досвід – це те, як ми плануємо, контролюємо, керуємо, переконуємо, розуміємо, ведемо, любимо тощо.

Комунікація має бути ефективною в юридичних фірмах, організаціях чи установах (Griffin, 1997). Це важливо для процвітання організації. Комунікаційні прогалини не повинні виникати в жодній організації (Gupta, 2004). Правова комунікація передбачає обмін або поширення ідей, ін-

формації, поглядів чи думок, що передаються в електронному вигляді або за допомогою жестів, усного чи писемного мовлення, та стосується правових аспектів і має обов'язковий характер. Щоб мати змогу ефективно брати участь у правовій комунікації, необхідно розуміти її основні особливості (Schane, 2012).

Метою статті є розкрити значення правової комунікації та її особливості у правовій сфері міжлюдської взаємодії, використовуючи зарубіжний досвід.

Виклад основного матеріалу. У лінгвістичній, а також інших видах комунікації повідомлення навряд чи можна зрозуміти, якщо воно не пов'язане з комунікативними відносинами між відправником і одержувачем. Аналогічно, це стосується правового регулювання, якщо норма-відправник хоче забезпечити виконання мети, норма повинна бути передана компетентно норма-одержувачам (Tiersma, 2000).

Комунікація у праві виявляється і формується завдяки парадоксальним утворенням, які починаються зі структур гуманістичного стилю мови. Тому парадокси соціального уособлення природи і культури насамперед розглядаються як глибинні структури, що пов'язують правове значення з особливо важливими і повторюваними людськими подіями (Schane, 2012). Комунікація у праві – це процес взаємодії суб'єктів, який спрямований на досягнення комунікативної рівноваги і консенсусу насамперед у структурі правового регулювання. Часто цей процес ускладнений правовими тлумаченнями значень правових дій. Правова комунікація забезпечує розв'язання правових проблем, керуючись принципом максимального забезпечення прав і свобод усіх суб'єктів.

Комунікація має бути ефективною в юридичних фірмах, організаціях чи установах і це пояснюється такими підставами:

- комунікація є сутністю юридичних зобов'язань. Основні функції правових інституцій неможливо виконувати без ефективної комунікації;
- комунікація передбачає постійний потік інформації;
- зворотний зв'язок є невід'ємною складовою спілкування;
- сучасні організації дуже великі, тому в них працює велика кількість людей, які взаємодіють між собою (Griffin, 1997).

Крім того, в організації існують різні рівні ієрархії. Чим більше рівнів, тим складніша робота з управління організацією. Комунікація тут відіграє дуже важливу роль у процесі управління та контролю людей в організації. Можна отримати швидкий зворотний зв'язок і уникнути непорозумінь, якщо такі є. Повинна бути ефективна комунікація між начальниками та підлеглими в організації, між організацією та суспільством загалом (наприклад, між керівництвом і профспілками).

Це важливо для успіху та зростання організації, у якій немає місця комунікаційним прогалинам (Gupta, 2004).

Комунікація є цілеспрямованою. Правила, положення та політика компанії повинні бути доведені до відома людей як в організації, так і за її межами. Комунікація регулюється певними правилами і нормами. Раніше зв'язок обмежувався паперовою роботою, телефонними дзвінками тощо. Але зараз із появою новітніх технологій у нас є мобільні телефони, відеоконференція, електронні листи та супутниковий зв'язок для підтримки зв'язку. Ефективна комунікація впливає на цінність фірми, яка визначається її клієнтурою, репутацією; підтримує престиж організації (Griffin, 1997).

Як зазначалося вище, правова комунікація стосується правових аспектів і має обов'язковий характер. Правова комунікація відбувається за різними сценаріями, що охоплює і взаємодію в суді, і складання юридичних документів, таких як контракти, письмові свідчення під присягою, звіт про юридичну справу, конституцію та статuti. Цей вид спілкування використовується юристами, такими як адвокати, судді, радники або соліситори, а також будь-якими іншими особами, які практикують право (Schane, 2012).

Щоб мати змогу ефективно брати участь у правовій комунікації, необхідно розуміти її основні особливості. Наведімо деякі з них, що головним чином характеризують правову комунікацію,:

- Цілеспрямованість; правова комунікація здійснюється для досягнення певної мети, наприклад, заборони небажаної поведінки, віддання наказу чи вказівок, представлення судових рішень і посилення засобів правового захисту для постраждалих сторін.

- Використовує спеціальну («технічну») мову; правова комунікація використовує юридичну мову, яка має технічну природу (притаманна певній галузі знань), спеціальні словники.

- Правова комунікація відбувається між сторонами.

- Правова комунікація передбачає обмін ідеями, думками, почуттями, інформацією, поглядами, знаннями та досвідом.

- Правова комунікація передбачає взаєморозуміння між різними сторонами.

- Охоплює як усну, так і письмову правову комунікацію (Schane, 2012).

Щоб покращити ефективність правової комунікації необхідно враховувати такі чинники, як:

- достовірність: правова комунікація повинна заслуговувати на довіру з точки зору доречності, засобів спілкування, характеру мови, представлених фактів та прозорості інформації.

- зміст: зміст у правовій комунікації має бути логічно викладений, актуальний, відповідати формальним вимогам, дійсності та аудиторії,

ґрунтуватися на дослідженнях.

– креативність: креативність означає використання різних форматів для передачі нашого повідомлення. Вона охоплює формат запитань/відповідей, графіку, ідеальний список тощо. Наше повідомлення повинно містити різні формати, щоб читач міг зрозуміти наші ідеї без проблем.

– контекст: правова комунікація повинна зосереджуватися на контексті; тобто враховувати оточення або середовище, в якому вона відбувається. Аналізуючи контекст, слід враховувати такі аспекти, як настрої аудиторії, шум, культуру, мовну підготовку, взаємовідносини та наявні проблеми, які можуть вплинути на якість правового спілкування.

– безперервність: мовчання може бути золотом, але відкрите, чесне та інтерактивне спілкування є чистим золотом. Комунікація – це нескінченний процес. Для досягнення розуміння потрібні повторення. Повторення з варіаціями сприяє засвоєнню як фактів, так і позицій. Одним із завдань юристів є покращення безперервності спілкування зі своїми клієнтами. Це означає, що має бути регулярне спілкування з правових питань. Безперервність правової комунікації покращує ефективне прийняття рішень та ефективну роботу правових установ.

– здатність: комунікатор з права повинен мати здатність ефективно спілкуватися. Незважаючи на знання права, юрист, який не вміє ефективно спілкуватися, не зможе переконати інших у суді. Крім того, комунікація повинна враховувати можливості аудиторії. Комунікація є найбільш ефективною тоді, коли для її розуміння потрібно найменше зусиль з боку одержувача. Тон спілкування має бути професійним і офіційним, виражати повагу, авторитет і досвід, бути відповідним для аудиторії та уникати будь-яких запальних або суперечливих висловлювань.

– послідовність: послідовність у правовій комунікації важлива для ефективного впливу на рішення. Повинна бути послідовність щодо поданих фактів чи доказів, використаних слів, орфографії, потоку ідей тощо. Відсутність послідовності призводить до низької довіри, або до повної її відсутності. Це також може призвести до плутанини з точки зору тлумачення правових питань (Msabila 2014).

– канали: слід використовувати усталені канали зв'язку, які одержувач використовує та поважає. Створювати нові складно, різні канали мають різний ефект і служать на різних етапах процесу дифузії.

– чіткість: повідомлення має бути викладено простими словами. Слова повинні означати для одержувача те саме, що й для відправника. Чим далі поширюється повідомлення, тим простішим воно має бути. Установа повинна говорити одним голосом, а не багатьма голосами, тобто уникати

двозначності.

– об'єктивність: правова комунікація має бути об'єктивною, і на неї не повинні впливати особисті упередження чи погляди. Повідомлення має ґрунтуватися на фактах, доказах і чинному законодавстві.

– конфіденційність: правова комунікація часто є конфіденційною, і з нею слід поводитися обережно. Будь-яка конфіденційна інформація, що надається, має бути захищена, а одержувач має бути поінформований про зобов'язання щодо конфіденційності.

– своєчасність: повідомлення має бути своєчасним і доставленим у очікуваний термін. Затримки в спілкуванні можуть завдати шкоди справі клієнта, а також можуть вплинути на стосунки між клієнтом і юристом.

– точність: інформація має бути точною та не містити помилок. Будь-яка надана інформація має бути правдивою та підтвердженою відповідними доказами. Неточна інформація може призвести до юридичних ускладнень, які можуть завдати шкоди справі клієнта.

– увага до деталей: правова комунікація має бути ретельно підготовленою та приділяти увагу деталям. Усю інформацію слід ретельно переглянути та перевірити перед тим, як її передати, щоб переконатися, що немає помилок чи упущень.

– адаптивність: правова комунікація має бути адаптованою та адаптуватися до потреб клієнта. Комунікація має бути налаштована відповідно до конкретних вимог конкретного випадку, і вона має бути достатньо гнучкою, щоб враховувати будь-які зміни чи оновлення.

Висновки. Правова комунікація є ключовим аспектом юридичної професії, оскільки охоплює широкий спектр способів комунікації, що використовуються в різних правових контекстах. Це вимагає високого професіоналізму, уваги до деталей, об'єктивності, ясності та точності, своєчасності, конфіденційності, послідовності тощо. Професіонали в галузі права повинні знати особливості правової комунікації, щоб бути ефективними у своїй роботі, від складання юридичних документів до представлення аргументів у суді. Дотримуючись цих особливостей, професіонали в галузі права можуть переконатися, що їхня комунікація є дійсно ефективною, доцільною та відповідає інтересам їхніх клієнтів. Правова комунікація є важливим інструментом для досягнення бажаних результатів у судовому розгляді, забезпечення дотримання вимог законодавства, збереження довіри та поваги всіх залучених сторін. Загалом чітка та лаконічна правова комунікація є важливою для належного функціонування правової системи, захисту прав та інтересів клієнтів. Правова комунікація допомагає встановити та підтримувати узгодженість правової системи, оптимізувати юридичні процеси та процедури, забезпечити до-

тримання юридичних вимог, сприяти чесності та справедливості в правовій системі. Правова комунікація також відіграє вирішальну роль у забезпеченні доступності правосуддя для кожного. Ефективне повідомлення правових концепцій і процедур може допомогти особам зрозуміти свої права та обов'язки, впевнено орієнтуватися в правовій системі. Коли правові концепції та вимоги передаються чітко та послідовно, усі дотримуються однакових стандартів, незалежно від їхнього походження чи статусу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Conrad, C. & Poole, M. (1998). *Strategic Organizational Communication: Into the Twenty-first Century*. Harcourt Brace College Publishers.
2. Griffin, E. (1997). *A first look at Communication Theory*. New York: The McGrawHill Companies.
3. Gupta, V. (2004). *Organizational Communication: A Global Perspective*. New Delhi: Sage Publications Ltd.
4. Jain, A.K., Bhatia, Pravin S.R. & Sheikh, A.M. (2008). *Professional Communication Skills*. S. Chand Publishing.
5. Ladeur, K. (1999). *The Theory of Autopeiosis as an Approach to Better Understanding of Postmodern Law*. EUI Working Paper, Law No. 99/3.
6. Leonard, I. (2010). *Seven Keys to Effective Communication*. <http://www.coachingforchange.com/communication-skills-for-lawyers.html>.
7. Msabila, Dominik T. (2014). *Effective Legal Communication Skills*. E&D Vision Publishing Limited.
8. Schane, S. (2012). *Language and the Law*. London: Oxford University Press.
9. Tiersma, P.M. (2000). *Legal Language*, 1st edn. Chicago: University of Chicago Press.